

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ
ЕКОНОМІЧНИЙ НАУКОВИЙ ПОРТАЛ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ
АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНІВ ТА СУБ'ЄКТІВ
ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

10 листопада 2023 року

Одеса – 2023

УДК 657 (075.8): 339.486.4
JEL Classification: G3, M1, O1

Сучасні управлінські та соціально-економічні аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (10 листопада 2023 року). — Одеса: Національний університет «Одеська політехніка», 2023. — 230 с.

Редакційна колегія:

д.е.н., проф. Філіппова С.В., д.е.н., проф. Балан О.С., д.е.н., проф. Буркинський Б. В., д.н.держ.упр., проф. Ворона П.В., директор Георгієв Райчо, д.е.н., проф.Гусаріна Н.В., д.е.н., проф. Добрянська Н.А., д.е.н., проф. Дога В.С., д.н. держ.упр., проф. Корецький М.Х., к.н. держ. упр., д.е.н., доцент, проф. Кулінська А.В., д.е.н., проф. Лебедева В.В., д.е.н. проф. Липинська О.А., проф. Марсела Слюсарчук, д.е.н., проф. Ніколюк О.В., доктор хабіл. ек. наук, проф. Пармаклі Д.М., д.е.н., проф. Подольчак Н.Ю., проф. Стефан Пурічі, д.е.н., проф. Ткач К.І., проф. Шенк Райнер, к.е.н. ст.викл. Граціотова Г.О., к.е.н., доцент Свірідова С.С., к.е.н., доцент Сита Є.М., к.пед.н., доцент Шепель М.Є.

У збірнику представлено роботи науковців, фахівців-практиків, аспірантів, студентів, у яких висловлено результати теоретико-аналітичних досліджень та практичні пропозиції з питань сучасних управлінських та соціально-економічних аспектів розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання в умовах трансформації публічного управління.

Тези надано в авторській редакції. За виклад, зміст, достовірність та якість наданих матеріалів відповідають автори.

Призначений для фахівців, науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти.

Слободян В.В. Переваги та недоліки функціонування «сухих портів»	110
Степанова А.В., Гусаріна Н.В. Джерела фінансових надходжень до місцевих бюджетів як основа фінансової автономії регіонів	112
Тараненко О.О., Дугієнко Н.О. Зовнішня торгівля України в умовах війни	114
Тетью А.Р., Науменко Ю.В. Сутність та характеристика інвестицій для розвитку вітчизняної економіки	117
Фербей Г.М., Рилєєв С.В. Аграрний сектор як складова економіки України: сучасні реалії, стратегічні перспективи післявоєнного відновлення та розвитку	119
Чеботарьова Н.М., Лисенний І.А. Проблеми та перспективи розвитку малого підприємництва в умовах війни	121
Шевченко А.А., Букрєєва А.В. Інноваційні технології як фактор прискореного розвитку аграрних підприємств	123
Яскевич А.О., Станєва К.С., Перерва П.Г. Дослідження переваг та недоліків франчайзингу	124
Яворський В.В., Лук'яничук К.П. Роль організаційно-економічних важелів публічного управління на ринок транспортних послуг в Україні	127

СЕКЦІЯ 3

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Арбузова А.С., Граціотова Г.О. Теоретичні аспекти управління змінами в державному секторі	130
Балан Д.В., Граціотова Г.О. Оцінка якості надання адміністративних послуг населенню в Україні	132
Shepel M., Savchenko D. The importance of digital learning tools in Ukrainian veterans' adaptation to social life	134
Balan O., Shepel M., Chyzhevskiy Y. The Importance of Public Administration in Ukraine's Tourism Potential Renovation in the Post-War Period	132
Велика М.Д., Юричина І.А. Удосконалення етики публічних управлінців	136
Загалевиц В.Л. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування	138
Кириленко Г.О., Кулінська А.В. Особливості дослідження потреб і викликів органів місцевого самоврядування під час воєнного стану	140
Кириленко Г.О., Липинська О.А. Сутність та історична еволюція місцевого економічного розвитку	142
Лиса З.В., Кулінська А.В. Позабюджетні джерела прибутків органів місцевого самоврядування	144
Мазілка О.О., Граціотова Г.О. Оптимізація адміністративного процесу в організації як стратегічний інструмент управління	146
Наливайко Н. В. Досвід країн Європи щодо надання адміністративних послуг на місцевому рівні	148
Рубан Д.О. Досвід децентралізації та розвитку місцевої демократії у країнах світу	150
Сашко І. В. Механізм залучення громадян до прийняття управлінських рішень на рівні територіальної громади	149
Скрябіна Є.А., Кулінська А.В. Зарубіжний досвід організації територіальних громад	154

ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ ЩОДО НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

*Наливайко Н. В., здобувачка другого (магістерського) рівня освітньо-професійної програми
«Зв'язки з громадськістю», Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава*

Чітке визначення поняття «адміністративної послуги», як важливої складової державних та муніципальних послуг, закладено в Концепції адміністративної реформи в Україні. Відповідно до неї сферу публічних послуг складають саме ті послуги, що надаються органами державної влади та місцевого самоврядування, а також підприємствами, установами, організаціями, що належать до сфери їх управління.

Спираючись на досвід економічно розвинутих країн щодо запроваджених ними якісних систем надання публічних послуг, слід зазначити, що уряди переважної більшості з них свою діяльність спрямовують на формування зручності та доступності умов для населення при отриманні послуг: ефективні інтегровані офіси, компетентні суб'єкти надання послуг, локальні та глобальні інформаційні мережі, власні веб-портали для ознайомлення з адміністративними послугами, структурованість електронних систем окремих видів послуг [1, с. 54–58].

Досвід розвинених країн світу демонструє нам, що тільки при відкритості державного сектору по відношенню до своїх громадян, можна забезпечити якість та доступність адміністративних послуг у публічній сфері для розбудови демократичного суспільства.

Більшість країн Європи втілили в свою діяльність з надання послуг адміністративного характеру модель єдиного вікна для громадян («one-stop-shop»). Гарним прикладом цього є Німеччина, яка одною з перших запровадила дану систему. За відсутності спеціальних законодавчих актів чи відповідних державних програм, місцеві муніципалітети, виходячи із своїх потреб, взяли на себе ініціативу по створенню таких офісів у своїх містах, тому і практика їх втілення різнилась. Такі офіси, в своїй більшості, надають максимально запитувані (популярні) громадянами послуги: реєстрація місця проживання, майна, оформлення паспортів та посвідчень, видача довідок, консультації тощо. Основною ідеєю створення мережі сервісних центрів є спрощення доступу громадян до адміністративних послуг та деяких послуг приватного сектору, шляхом об'єднання їх в одну мережу. Але в законодавстві Німеччини є певні особливості, такі офіси не надають послуги соціального характеру, не здійснюють реєстрацію актів цивільного стану, не видають дозволи на будівництво – ці послуги перебувають у віданні органів державної влади [2, с. 104].

Досвід Польщі також заслуговує уваги. Адміністративно-територіальна реформа, яка була проведена в Польщі на початку 21 століття, базувалася на єдності системи надання адміністративних послуг населенню, організацію якої покладено на територіальні громади. Організація надання адміністративних послуг громадянам є основним обов'язком органів місцевого самоврядування (ОМС). ОМС організовують процес надання послуг громадянам, але вони не зобов'язані надавати їх самі. Для цього вони укладають договори з обслуговуючими організаціями або недержавними установами. Територіальні громади Польщі надають адміністративні, соціальні (освіта, охорона здоров'я, соціальна допомога, безпека, культура, консультації на ринку праці) та комунальні послуги (енерго-, водопостачання та водовідведення, транспорт, утримання доріг та зелених насаджень) [3].

Більшість країн-членів Європейського Союзу прийняли відповідні законодавчі акти згідно з якими ОМС надаються повноваження щодо самостійного вирішення потреб та питань місцевого значення шляхом фінансування та організації порядку надання муніципальних послуг. Зокрема, Закон Латвії «Про місцеві органи влади» окреслює надання якісних адміністративних послуг населенню як одну з основоположних функцій уряду. У

країні впроваджено концепцію електронних послуг, достатньо ефективно працює Портал державних і муніципальних послуг Латвії. Законодавство переважної більшості країн Євросоюзу розмежовує муніципальні послуги на обов'язкові і необов'язкові. Місцева влада має пріоритетність прав на прийняття рішення про фінансування та надання послуг, які не передбачені законодавством.

Впроваджені в Естонії уніфіковані реєстри довели свою функціональну ефективність. Найпоширенішими електронними послугами є: паркова, школа, податки, банк, земельний кадастр, пацієнт, поліція. Функціонує Державний портал електронних послуг, електронні бази даних, запроваджено електронний документообіг, електронні та мобільні ID-картки. Введено в дію цифровий підпис з використанням ID-картки та технології «Перехрестя», яка полягає у використанні декількох баз даних різних установ через один портал.

В Литві також досить розвинена електронна інфраструктура надання адміністративних послуг, зокрема, бібліотека, портал для водіїв, реєстрація приватних підприємств та акціонерних товариств, діє електронна система обслуговування місцевого населення [4].

Одною з найкращих систем «універсамів послуг» в Європейському Союзі є модель Нідерландів. Вона вибудована так, що більшість послуг в країні надається саме на місцевому рівні, тобто ОМС. Звертаючись до таких центрів («універсамів послуг»), громадяни отримують повну інформацію про адміністративні послуги, можуть подати заяву на отримання певної муніципальної послуги чи отримати довідку, що не потребує збору додаткової інформації, отримати вже готовий результат адміністративної послуги [5, с. 175].

Згідно з норвезькою Програмою розвитку електронного урядування «Digitizing public sector services» (Оцифрування послуг державного сектору), основними цілями уряду є: бути максимально доступним онлайн; зробити веб-сервіси загальнообов'язковим правилом і засобом комунікації між державою, громадянами та бізнесовими структурами; максимально покращити якість послуг; «оцифрувати» сфери публічного управління, що сприятиме вивільненню ресурсів для інших сфер [6, с. 145]. В результаті громадяни отримують економію часу, доступність і зручність послуг, а для держави в цілому усувається корупційна складова.

Таким чином, основними засадами надання адміністративних послуг в країнах Європи є «універсами послуг», «єдине вікно», електронні послуги; послуги для споживача – якісні, доступні, зручні та, по можливості, за спрощеною процедурою.

На сьогодні в Україні теж відбувається досить активне впровадження новітніх інформаційних, цифрових та комунікаційних технологій в напрямку розбудови е-урядування задля того, щоб надання адміністративних послуг стало більш зручним та орієнтованим на громадян, мінімізуючи значний відсоток чисельних бюрократичних процедур. Даний процес значною мірою впливає на сприйняття громадськістю власної держави, сприяє розвитку інформаційної демократії та покращує імідж країни на міжнародній арені шляхом позиціонування України як держави, що впроваджує модель е-урядування, має ефективну комунікацію з громадянами та прозору систему надання адміністративних послуг. Всі ці фактори сприяють зростанню інвестиційної, економічної, соціальної та політичної привабливості нашої країни в очах міжнародної спільноти.

Список використаних джерел:

1. Аналіз зарубіжного досвіду публічного адміністрування / за заг. ред. О. М. Мельтюхової. К. : НАДУ, 2018. 65 с.
2. Надання адміністративних послуг у муніципальному секторі. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / За ред. В.Тимошук. К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 124 с.
3. Драган І. Організація надання публічних послуг населенню органами влади: зарубіжні практики. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2014. № 4. URL :

<http://www.dy.-nayka.com.ua/?op=1&z=703>.

4. Чечель А. О., Омелянович Р. А. Державне управління у сфері надання адміністративних послуг: європейський досвід. *Право та державне управління*. 2021. № 1. С. 279–284.

5. Писаренко Г. М. Зарубіжний досвід надання адміністративних послуг. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. С. 173-177.

6. Ославський М. І. Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади: навч. посіб. К.: Знання, 2009. 216 с.

ДОСВІД ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ МІСЦЕВОЇ ДЕМОКРАТІЇ У КРАЇНАХ СВІТУ

*Рубан Д. О., аспірант кафедри парламентаризму
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київський національний університет імені Тараса Шевченка*

Процеси децентралізації в Україні не завершені та потребують продовження. За таких умов вивчення досвід інших країн є важливим та актуальним. Національні особливості системи публічного управління та рівень її централізації визначає й особливості моделей місцевої демократії в тих чи інших країнах. Особливості політичної та адміністративної історії країн також впливають на процеси децентралізації. Так, слід розрізняти умови для розвитку місцевої демократії, які склались, наприклад [1]: централізована однопартійна система (Китай); відносно однорідна політична система (Норвегія, Японія); високорозвинені політичні системи з сильною місцевою владою (Швейцарія); федеральні системи з сильною роллю штатів (США, Австралія, Бразилія, Індія).

Як наслідок у різних країнах світу сформували свої особливості розподілу повноважень, ресурсів та відповідальності між різними рівнями публічного управління. Ключовим аргументом на користь децентралізації є *максимізація економічного зростання* країни.

Незважаючи на загальний підхід до проведення реформи з децентралізації кожна країна обирає власну модель. Децентралізація не може забезпечити вирішення всіх проблем. Важливою є зрілість інституцій, які забезпечують використання ресурсів, а також загальна координація зусиль різних рівнів публічного управління. Розглянемо досвід та особливості децентралізації різних країн світу.

Аналітики відділу політики регіонального розвитку ОЕСР провели комплексне дослідження рівня децентралізації різних за устроєм типів країн: федеративних та унітарних.

Країни приймають рішення щодо масштабів децентралізації з акцентом на місцевому чи регіональному рівнях. Кожна країна також має свою історію розвитку демократії загалом та демократії з акцентом на місцевій демократії. Так, історія розвитку місцевої демократії у Великій Британії має довгу історію. Сучасне місцеве самоврядування у Великій Британії розвивалось впродовж 19 та 20 століття. Жителі Норвегії мають досвід обрання місцевих рад вже впродовж 170 років. З 1976 року діяльність округів підлягає прямому виборному контролю [2].

Серед обраних для аналізу 35 країн більшість розвивають дво-рівневу та три-рівневу моделі децентралізації.

37 країн ОЕСР в 2020-2021 рр. мали 136906 субнаціональних урядів, зокрема це було: 132354 утворень муніципального рівня, 4008 суб'єктів посередницького рівня; 544 суб'єктів регіонального та державного рівня [3].